

Klein Vierboek

vieren met kinderen

Lise Miedema

Anneke van Wijngaarden

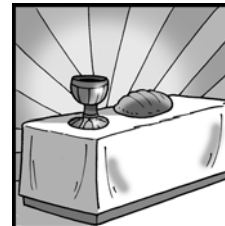
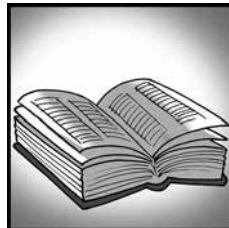
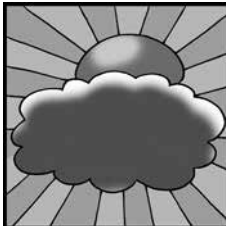
Anna Zegwaard

NNARRATIO

Klein vierboek

vieren met kinderen

Lise Miedema

Anneke van Wijngaarden

Anna Zegwaard

NARRATIO

ISBN 978 90 5263 878 2

© 2008 uitgeverij NARRATIO, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem
tel. 0183 62 81 88 fax 084 739 29 45 e-mail: verkoop@narratio.nl - www.narratio.nl
Actuele informatie is te vinden op www.kinderdienst.nl
Illustraties: ©Aart Cornelissen

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	5
Om te beginnen	8
Bij het aansteken van een (de) kaars(en)	12
Kyrie en Gloria	14
De Bijbel gaat open	17
Inzameling van de gaven, gebeden en zegen	25
Als er geen Maaltijd is	32
Zending en zegen	34
De dienst van de Maaltijd van de Heer	36
of de Dienst van de Tafel	36
Laatste zondag van het kerkelijk jaar	50
Viertafel	51

Deze bundel is samengesteld door Lise Miedema, Anneke van Wijngaarden en Anna Zegwaard, redactieleden van *Bonnefooi*.

Met bijdragen van Ria den Braber, Joke Bruinsma, Lien Dreef, Joke Groen, Annemarie Hagoort, Mieke Kok, Lise Miedema, Janneke Nijboer, Erik Renkema, Geertje de Vries, Anneke van Wijngaarden en Anna Zegwaard en teksten uit *Bonnefooi*.

Inleiding

Vieren met kinderen

In dit 'klein vierboek' geven wij liturgiesuggesties voor vieringen met kinderen. Deze suggesties zijn te gebruiken in de reguliere kerkdiensten waarbij kinderen aanwezig zijn en wanneer je met de kinderen alleen bent in bijvoorbeeld de kinderdienst.

Thuis zul je anders bidden dan met de hele gemeente (waar ook volwassenen zijn). In de kinderdienst zal de taal eenvoudiger kunnen zijn, omdat er dan geen 'groten' mee doen.

Overigens is het opvallend dat de kinderen het spannend vinden als ze een plek krijgen in de wereld van de volwassenen. We overvragen hen niet als we hen mee laten bidden met de voorganger aan het begin van de viering. Zegt de voorganger 'grote' woorden als gerechtigheid en barmhartigheid, de kinderen worden eenvoudiger woorden in de mond gelegd.

Wanneer ze niet zelf meebidden wordt wel degelijk rekening met de taal gehouden maar de 'grote' woorden worden niet uit de weg gegaan, want er zijn ook volwassenen in de viering. We proberen ze mee te nemen in de traditie van geloof en kerk.

Als we liturgie vieren, willen we iets ervaren, iets beleven. We luisteren, zeggen, zingen, zien, ruiken, proeven, voelen en bewegen. Kortom, vieren doen we met ons hele lichaam. We geven dan ook niet alleen suggesties voor teksten maar ook voor beweging, rituelen en handelingen (zie ook onder **viertafel**). Zo kunnen we vieren met hart en ziel. Je hart zegt wat je wil en je ziel ben jezelf.

De grote lijn

Aan het begin van de dienst (de intrede) gaan we als gemeente op weg naar het hart van de viering, de ontmoeting met God in zijn Woord en aan Tafel. En van daaruit gaan we geïnspireerd de wereld weer in. Een kerkdienst bestaat dus niet uit losse onderdelen in een willekeurige volgorde, maar we worden meegenomen in een beweging door de liturgie heen. Het ene moment van de liturgie roept het volgende moment op. Er zit een voortgang in de rituelen. Het is de bedoeling dat deze gang door de liturgie, deze grote lijn, herkenbaar is voor jong en oud zodat iedereen die mee kan beleven.

Het juiste moment

De liturgie is als een verhaal. Na het begin vraagt iedereen zich af hoe het verder gaat en hoe het afloopt. Om de spanning erin te houden, is het beter dat de verschillende gedeelten niet te lang duren. Zo is het ook met de liturgie. Als we er een halfuur over doen om op weg te gaan naar de ontmoeting met God in zijn Woord, dan is de vaart eruit en vraagt iedereen zich af waar we ook al weer mee bezig waren.

Ook kunnen we de beweging die in de liturgie zit, niet op elk willekeurig moment onderbreken. Als je met een ritueel bezig bent dan moet je dat eerst afmaken, voordat je iets anders gaat doen. Je zegt tussen twee coupletten van het Wilhelmus niet even dat de koffie na afloop klaar staat. Pas als dat ritueel afgelopen is, kun je de liturgie onderbreken en bijvoorbeeld iets meedelen. Sommige onderdelen van de dienst maken deel uit van één ritueel. Zo vormen het Kyrie en Gloria één geheel. We kondigen dan beide momenten als een geheel aan. Pas na het Gloria doen we weer iets anders.

Kinderen en de momenten

Het klein vierboek is als volgt opgebouwd. Eerst geven we aan wat we nu eigenlijk op een bepaald moment in de liturgie vieren en vervolgens volgen er een aantal suggesties voor teksten en hoe we kinderen bij de verschillende onderdelen van de viering kunnen betrekken. In kerkelijke gemeenten worden verschillende benamingen gebruikt voor de onderdelen van de liturgie. In de ene gemeente spreekt men bijvoorbeeld over een drempelgebed terwijl in een andere gemeente het gebed aan het begin van de dienst een voorbereidingsgebed of een toenaderingsgebed genoemd wordt. Ook de volgorde van bepaalde onderdelen van de dienst is verschillend per gemeente. In dit “Klein Vierboek” gaan we, om verwarring te voorkomen, uit van termen die in het *Dienstboek* gebruikt worden (en zetten eventuele andere termen er tussen haakjes achter) en volgen we de volgorde die het *Dienstboek* aanhoudt en noemen we eventuele alternatieven.

Kind van de Zondag

Wijs een Kind van de Zondag aan. De ervaring leert dat persoonlijk vragen het meeste oplevert in samenspraak met de ouders. Wie kinderen op die manier betreft bij de dienst zorgt ervoor dat kinderen spelenderwijs toe groeien naar de diensten in de kerk. De bedoeling is dat een (wat ouder) kind meedoet aan verschillende onderdelen van de dienst.

Bijvoorbeeld bij de begroeting en het drempelgebed. Daarin kan de tekst van de psalm van de zondag zijn verwerkt.

Het kan eventueel ook meedoen met de lezing(en) uit de bijbel, de collecte, de voorbeden en het meenemen van het licht naar de kinderdienst. Onze ervaring is dat kinderen het interessant vinden om op deze manier voor vol aangezien te worden. Ze mogen dan ook zijn bij het gebed in de consistoriekamer en meelopen bij binnenkomst.

Vieren kan ook tastbaar en zichtbaar gemaakt worden. Zichtbare tekenen van liturgie zijn bijvoorbeeld de Paaskaars, het doopvont en het avondmaalsstel. Maar er zijn veel meer voorwerpen die iets kunnen verbeelden van dat wat wij vieren zoals de kleden in de kleuren van het kerkelijk jaar en de viertafel. (zie pag. 51)

We volgen de gang door de liturgie en bij elk onderdeel zijn teksten die te gebruiken zijn met de kinderen in kerk of kinderdienst.

Bij de meerstemmige gebeden betekent:

V = Voorganger

KvZ = Kind van de Zondag

A = Allen.

Om te beginnen

Als we de kerk binnenkomen, vieren we dat wij, mensen overal vandaan, bij elkaar komen en samen op weg gaan om God te ontmoeten. Het is de Heer die ons, zijn gemeente, roept. Dat noemen we de *intrede of de dienst van voorbereiding*. Om te laten zien dat we *als gemeente* God tegemoet gaan, kan een gemeentelid of kerkenraadslid samen met het Kind van de Zondag het eerste deel van de dienst leiden.

Na een *welkom* horen we de *bemoediging* 'onze hulp is in de Naam van de Heer...'. Gesterkt door die woorden, naderen wij voor Gods aangezicht en zeggen we het *gebed van toenadering* (drempelgebed, voorbereidingsgebed). Het is een gebed waarin we uitdrukking geven aan inkeer. We erkennen tegenover God en elkaar dat we aarzelen en onze tekortkomingen hebben. Het gebed eindigt dan ook met een bede om vergeving en vernieuwing van ons leven. In het Dienstboek staan enkele voorbeelden van gebeden die geschikt zijn voor een dienst waarin kinderen meevieren (zie het register achterin).

Kinderen kunnen in beurtspraak samen met een volwassen gemeentelid of kerkenraadslid of de voorganger dit gebed meebidden.

Daarna zingt de gemeente een *intredelied of psalm (intochtslied)*. Om uit te beelden dat de gemeente zingend haar Gastheer tegemoet gaat, kan het intredelied lopend of dansend gezongen worden. Als het om praktische redenen niet te verwezenlijken is dat de gemeente zingend haar plaats inneemt, kan zij ook staande zingen terwijl allen die een functie in de dienst hebben binnenkomen en naar hun plaatsen gaan. Ook het Kind van de Zondag en andere kinderen die een rol spelen kunnen meelopen. Als de bijbel daarbij binnengebracht wordt, komt die als laatste binnen. Daarmee laten we zien dat die het belangrijkste is.

In een aantal gemeenten heeft 'intrede' een andere volgorde. Zo kan men met een intochtslied beginnen en daarna zegt de predikant of een ouderling de bemoediging (het 'onze hulp'). Als de predikant bij de intrede voorgaat, groet hij de gemeente aan het begin van de dienst.

OM TE BEGINNEN

Om te doen:

het kind of de kinderen van de zondag kunnen bijvoorbeeld met degenen die een functie in de dienst hebben in optocht meelopen en de bijbel binnendragen.

OM TE BEGINNEN

Om te zingen:

Welkomstliedje

(melodie: Hoor de wind eens waaien (liedjes met een hoepeltje erom))

*Hoor, de klokken luiden, bim bam bom
Blijf niet langer buiten, bim bam bom
Kom er ook maar bij
er is een plekje vrij
fijn dat je gekomen bent, dat maakt ons blij.*

*

Melodie gezang 239

*Kom binnen in dit warme huis,
de drempel over van ons thuis.
Bid, dat je zien en horen mag
het wonder van de eerste dag.*

Begroeting

- V: Gegroet jij, die gekend bent
en geschreven staat met je eigen naam
in de palm van Gods hand.
*
- V: De groeten van God. Zij geeft ons vandaag
haar liefde en vrede
voor alle mensen door de Heilige Geest.
Amen
*
- V: Gegroet jij, die om liefde komt en licht.
Hier mag je jezelf zijn
samen met elkaar,
samen met God, die genoemd wordt:
liefdevolle Vader, sterke moeder
Hulp voor alle mensen
daarom zeggen wij samen:
- A: Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft.